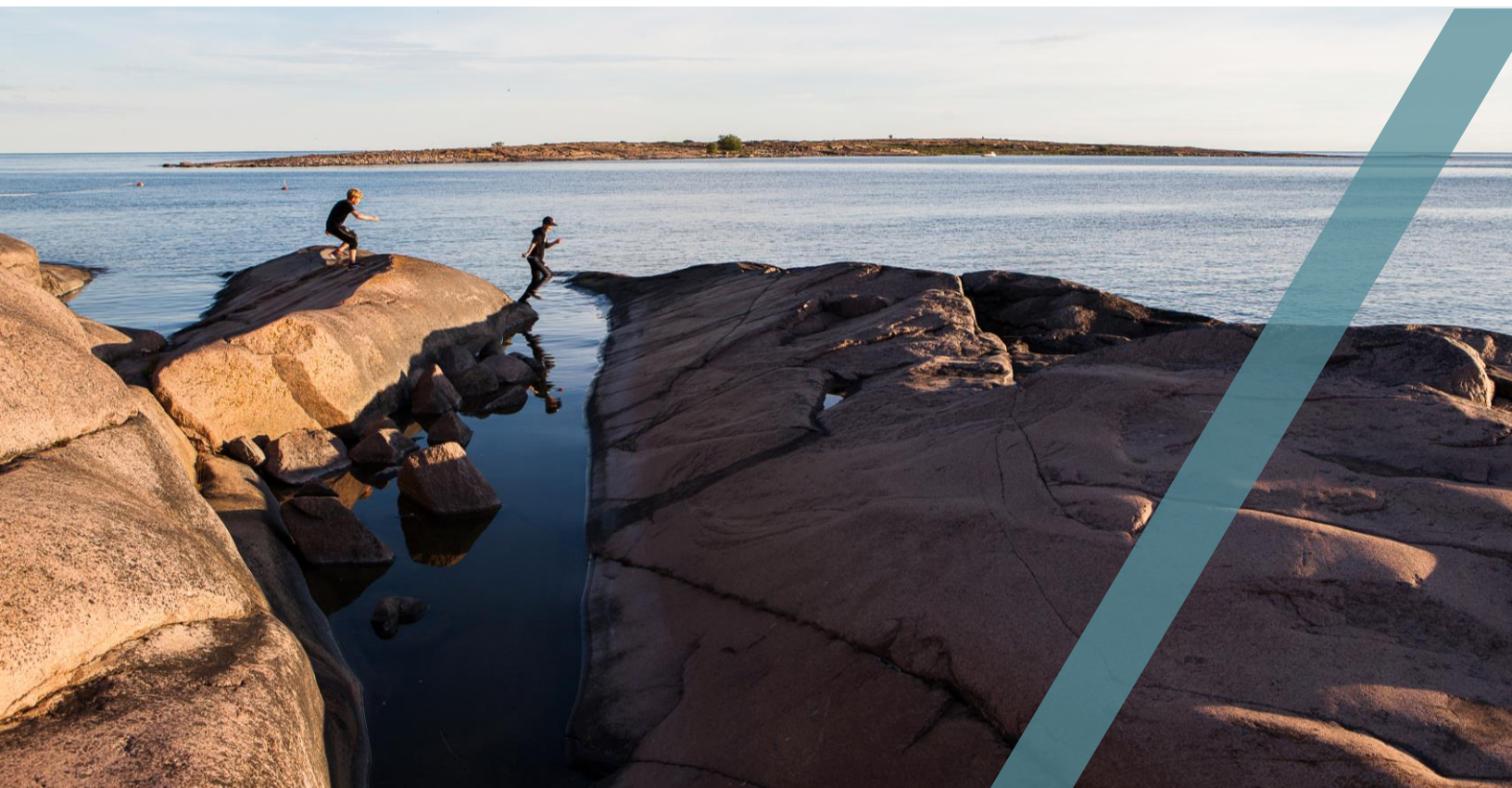

SKÄRGÅRDSNÄMNDENS FÄRDPLAN

Skärgården utgör en viktig del av hela Ålands identitet och är därför värdefull att bevara och göra ännu mer levande. Skärgårdsnämnden finns till för att öka samarbetet kring skärgårdsutveckling på Åland. Det här dokumentet beskriver nämndens förnyelseprocess för att kraftfullare driva på den utvecklingen. Vi kallar den skärgårdsnämndens färdplan.

**FÖRETAGSAM
SKÄRGÅRD**

Skärgårdsnämnden är ett formellt organ inom landskapsregeringen. Det tillkom för mer än 30 år sedan som ett sätt att etablera en naturlig kontaktyta mellan skärgårdsrepresentanter och ministrar, med uppgift att enligt reglementet:

" arbeta för utveckling i skärgården samt även vara remiss- och rådgivande organ i skärgårdsfrågor."

Som stöd har nämnden haft en resurs, nuförtiden ett sekretariat i form av Företagsam skärgård r.f. Under 2018 startades en förnyelseprocess för att se över nämndens uppdrag, arbetsformer och ställning.

Utvecklingsarbetet har genomförts enligt den metod som rekommenderas i [Ålands utvecklings- och hållbarhetsagenda](#) och som går ut på att enas kring en gemensam målbild, analysera nuläget och komma fram förslag till åtgärder utifrån detta som sedan prioriterats.

Den här rapporten sammanställer den process som skärgårdsnämnden genomgått under tre på varandra följande möten under 2018–2019. Färdplanen är fastställd av nämnden X.X.2019 efter en remissrunda.

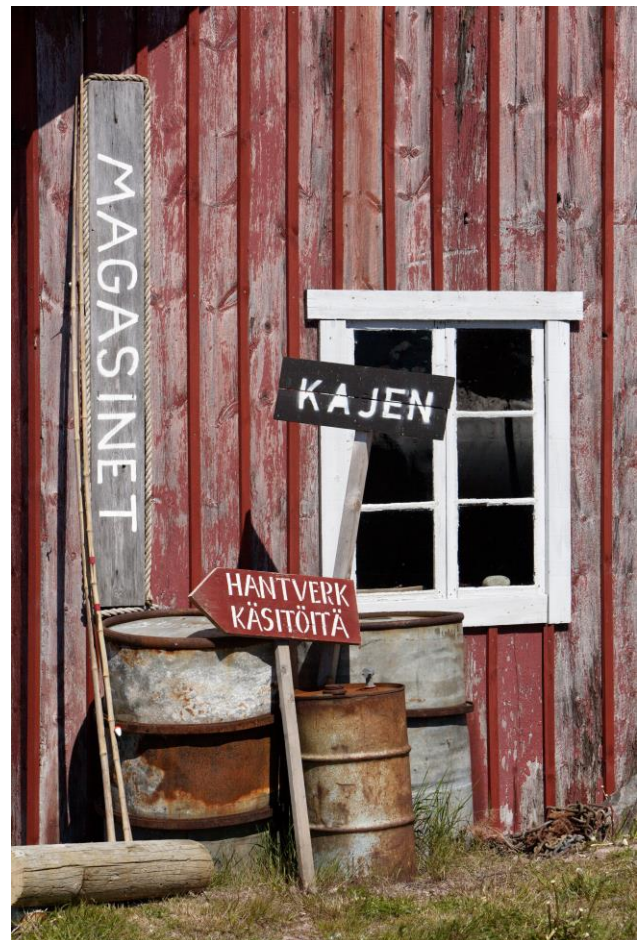
Färdplanen kommer att behöva revideras mot beaktande av förverkligandet av de åtaganden som stadgas i landskapslagarna om kommunreformen som trädde i kraft 1.5.2019.

MÅLBILD

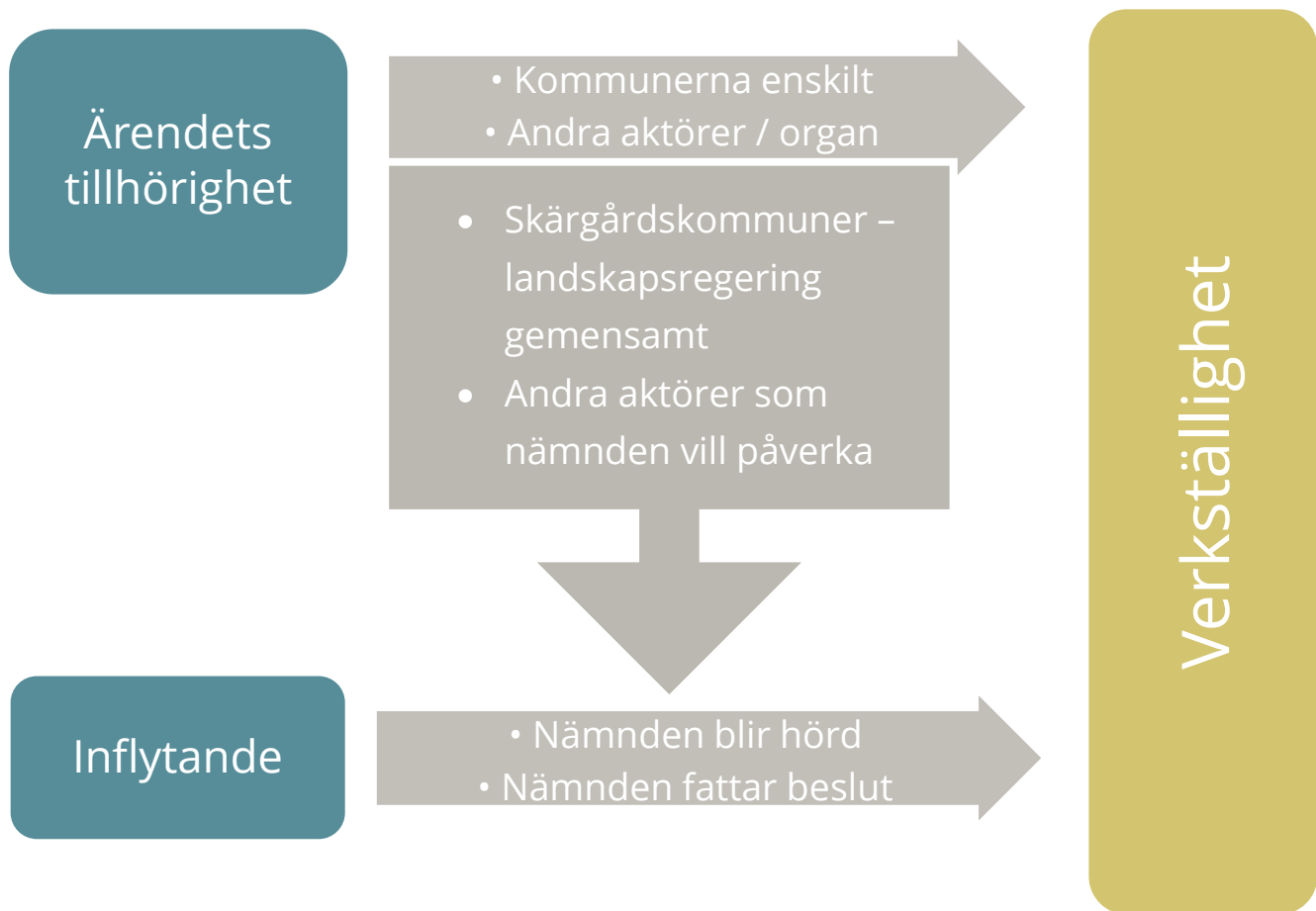
Skärgårdsnämnden ska vara ett viktigt forum för **stora strategiska frågor** som rör skärgården. Dels har nämnden en **rådgivande roll** vilket innebär att skärgården och landskapsregeringen informerar varandra här innan åtgärder införs, dels kan nämnden **fatta beslut** om strategier, åsiktsdokument och verkställande av projekt. Besluten kan röra också andra aktörer i samhället som inte finns representerade i nämnden. Ett **aktivt sekretariat** har tillräckliga resurser för verkställandet av nämndens beslut, men bereder också alla ärenden. Det skapar en tyngd för nämnden. Nämndens arbete sprider **framtidstro** och dialogen är alltid respektfull och ärlig, vilket skapar **tillit**. Det gör att den aktiva mötesnärvaron är hög på nämndens möten.

Det här innebär rent konkret följande:

- Nämnden behöver ha 4–6 ordinarie möten för att uppfylla målet kring att vara rådgivande och beslutande organ, men att mötena kan vara kortare.
- Sekretariatet ges tillräckliga resurser att agera som ett aktivt sekretariat.
- Mötena inleds alltid genom att sprida goda, inspirerande exempel.
- På mötena är deltagarna aktivt närvarande och för en framåtsyftande konstruktiv dialog.
- Ärendeprocessen är transparent, smidig och effektiv, enligt nedan.

MÅLBILD: ÄRENDEN

Den idealiska ärendeprocessen

Initiativ kan förutom av de valda representanterna väckas av skärgårdskommunerna, övriga landskapsregeringen och skärgårdskommunmötet.

När ett ärende når sekretariatet ska de göra en bedömning om ärendet hör hemma hos en eller några få skärgårdskommuner. Sekretariatet ska också utreda om mottagaren är en annan samhällsaktör som nämnden har en liten möjlighet att påverka. Finns det en möjlighet att nämnden kan påverka en utomstående aktör kan sekretariatet välja att föra ärendet till nämnden.

Nämnden kan utöva inflytande genom att ge input på förslag eller genom att fatta beslut. Besluten kan gälla tillkännagivanden om åsikter eller allokering av resurser för verkställande av projekt. Det är sist och slutligen ordförande som sätter agendan för mötena och anvisar det beredningsbehov som finns för respektive ärende.

NULÄGE

Skärgårdsnämnden uppfattar att **uppdraget idag är svårt att greppa**. Nämnden är i praktiken bara **delvis ett rådgivande organ** – skärgårdsrepresentanter upplever att de blir informerade efter att beslut fattats eller vid själva mötet. Vissa aspekter som sägs kan till och med ändras efteråt utan notis. Vissa beslut som fattas i nämnden **tas inte vidare** – det är svårt att se leveranser. Sekretariatet har **för lite resurser** att i detalj bereda ärenden och verkställa dem utifrån gällande resultatavtal. Nämnden har inga egna medel för verkställande av projekt. Det saknas vidare **en kultur av tillit** – både mellan landskapsregering och skärgård och internt inom skärgården. Samtalen är sålunda inte alltid konstruktiva och mötena är inte sällan tunga. Konsekvensen blir att vissa blir utmålade som gnällspikar och andra som oförstående politiker. Det finns **alltför lite optimism** i gruppen – få positiva exempel från alla skärgårdskommuner får utrymme. Skärgården uppfattar att centralorten sällan lyfter upp skärgården. Det föder en förtvivlan utöver det redan marginaliserade tillståndet.

ÅTGÄRDER

Skärgårdsnämnden identifierar **tre prioriterade teman** för åtgärder.

Genom bättre förberedelser, fokuserad ärendehantering och tillitsbyggande aktiviteter har skärgårdsnämnden potential att uppnå sin målbild.

1. Bättre förberedelse

- Det finns en årlig plan om temaområden för mötena
- Ärenden väcks i god tid till sekretariatet
- Ordförande och sekretariatet går regelbundet igenom väckta ärenden
- Kommunerna kan ställa sig till förslag minst en vecka innan mötet
- Ett anmälningsskrav införs

2. Fokuserade ärenden

- Ärenden som tas upp ska om möjligt vara proaktiva och inte reaktiva
- Mötena inleds med ett gott exempel från skärgården
- Ärendena har alltid ett beslutsförslag vilket vittnar om god beredning
- Ärendena har en möjlighet att påverka regeringens politiska avsikter
- Sekretariatet återkopplar alltid till beslutade ärenden

3. Bygga mer tillit

- Mötena inleds med en gemensam informell lunch
- Närvarograden, också den mentala under mötet, är alltid hög
- Höstens första möte är alltid ett dialogskapande tillfälle, t.ex. pizzakväll
- Maktspråk identifieras och alla talar öppet om avstick från den önskade kulturen

FINANSIELLT BEHOV

Från att årligen ha fyra möten om tre timmar går vi till att ha sex möten om två timmar, vilket innebär något **ökade transportkostnader** för sekretariatet samt **höjda kommittéarvodet**. Den valfria **informella lunch** som inleder mötena har landskapsregeringen åtagit sig att bekosta. **Höstens första möte av informell karaktär** kan med fördel på lika sätt bekostas av landskapsregeringen. Då det inte finns ett system för ersättning av förlorade inkomster bör det övervägas om nämnden alls ska ha **företagarrepresentanter**.

Ambitionen om välberedda ärenden ställer krav på sekretariatet. Gällande resultatavtal behöver ändras så att **sekretariatet får förstärkta resurser**, alternativt omfördelning av resurserna. Det nuvarande sekretariatet Företagsam skärgård bedömer att en resursökning om 25 % är rimlig, vilket motsvarar ca 12 000 € i årliga kostnader. Detta är en politisk investering som varje landskapsregering behöver åta sig i budgetprocesserna.

Såvida skärgårdsnämnden ska kunna **initiera projekt** som sekretariatet sedan kan driva behövs en ytterligare pott medel öronmärkas. Ålands landsbygdscentrum har en sådan konstruktion med medel för egenfinansiering till lämpliga projekt. En liknande för skärgårdsnämnden har potential att inte bara stärka nämndens tyngd utan också hela skärgårdssamhällets livskraft.

